



Opinia
w sprawie ustawy o zmianie ustawy – Kodeks pracy
(druk senacki nr 261)

Przyjęta przez Sejm w dniu 18 października 2006 r. nowelizacja Kodeksu pracy dotyczy wymiaru urlopu macierzyńskiego oraz urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego. Następuje podwyższenie wymiaru urlopu macierzyńskiego o 2 tygodnie (z 16 do 18 tygodni przy pierwszym dziecku, z 18 do 20 tygodni przy drugim dziecku oraz z 26 tygodni do 28 tygodni w razie urodzenia więcej niż jednego dziecka przy jednym porodzie) - art. 1 pkt 1 ustawy nowelizującej. Zwiększono także o 2 tygodnie wymiar urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego, tj. przysługującego pracownikowi, który przyjął dziecko na wychowanie i wystąpił do sądu z wnioskiem o wszczęcie postępowania w sprawie o przysposobienie oraz który przyjął dziecko na wychowanie jako rodzina zastępcza (oprócz rodziny zastępczej pełniącej funkcję pogotowia rodzinnego) - art. 1 pkt 2 ustawy nowelizującej. Przy czym wymiar urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego, do ukończenia przez dziecko 7 lat (w nowelizacji podniesiono obecnie granicę wieku dziecka - z ukończenia przez nie 12 miesięcy do ukończenia 7 roku życia) jest równy wymiarowi przysługującego urlopu macierzyńskiego w przypadku urodzenia pierwszego dziecka.

Wyżej wskazany wymiar urlopu obejmie osoby korzystające w dniu wejścia w życie ustawy z urlopu macierzyńskiego oraz urlopu na prawach urlopu macierzyńskiego, w ich dotychczas obowiązującym wymiarze, a także pracownice, które w 2006 r. urodziły dziecko, ale nie wykorzystały całego (lub części) urlopu macierzyńskiego, gdyż dziecko wymagało opieki szpitalnej albo urodziły dziecko podczas urlopu wychowawczego, albo też urodziły dziecko podczas urlopu bezpłatnego (art. 2).

Ponadto nowelizacja zawiera uregulowanie mające jednoznacznie przesądzić o sposobie obliczania okresu, na jaki jest udzielany urlop macierzyński (art. 1 pkt 3), co eliminuje dotychczasowe wątpliwości interpretacyjne.

Nasuwa się następujące spostrzeżenie. W związku ze zmianą zawartą w art. 1 w pkt 2 (podniesieniem wieku dziecka do lat 7), ze względów społecznych niewątpliwie bardzo istotną, powstaje następująca wątpliwość. W dotychczasowym stanie prawnym art. 183

Kodeksu pracy (dziecko w wieku *do roku*) był spójny z ustawą z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz. U. z 2005 r. Nr 31, poz. 267), która w art. 29 przyznaje zasiłek macierzyński ubezpieczonej (odpowiednio ubezpieczonemu), która przyjęła dziecko w wieku *do 1 roku* na wychowanie i wystąpiła do sądu opiekuńczego w sprawie jego przysposobienia (ust. 1 pkt 2) lub przyjęła dziecko w wieku *do 1 roku* na wychowanie w ramach rodziny zastępczej, z wyjątkiem rodziny zastępczej pełniącej zadania pogotowia opiekuńczego (ust. 1 pkt 3). Art. 29 w ust. 5 stanowi, że za okres urlopu macierzyńskiego lub okres urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego, ustalony przepisami Kodeksu pracy, przysługuje zasiłek macierzyński. Jednak art. 29 ust. 1 pkt 2 i 3 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa nie zostały objęte nowelizacją. Tym samym następuje brak konsekwencji pomiędzy uprawnieniem do urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego, gdy przyjęte na wychowanie lub do rodziny zastępczej dziecko jest starsze niż stanowi to ustawa o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa, a uprawnieniem do zasiłku macierzyńskiego w czasie tego urlopu. Zasiłek macierzyński nie będzie więc przysługiwał na niektóre dzieci, podczas gdy art. 29 w ust. 5 ustawy o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa stanowi o uprawnieniu do tego zasiłku. Jeżeli takie uregulowanie uznać za celowe działanie ustawodawcy, trzeba stwierdzić, że zachodzi obawa kreowania nierówności w obrębie tej samej kategorii podmiotów, którą należy rozpatrywać w kategoriach niekonstytucyjności, gdyż dotychczas w stanie prawnym zasadą było dostosowanie w tym zakresie Kodeksu pracy i ustawy o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa. Brak korelacji w/w dwóch ustaw powoduje nie tylko niespójność systemową, lecz także z punktu widzenia społecznego godzi niejako w sens zmiany dokonanej w Kodeksie pracy i wydaje się podważać jej rzeczywiste znaczenie.

W przypadku gdyby w/w uregulowanie było niezamierzone przez ustawodawcę, należy rozważyć wprowadzenie poprawek, mając jednocześnie świadomość, że problem wnoszenia poprawek w Senacie był niejednokrotnie przedmiotem orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego, zgodnie z którym poprawki Senatu nie mogą wykroczać poza zakres materii, którą Sejm uczynił przedmiotem ustawy.

W tym konkretnym przypadku należałoby:

- 1) wprowadzić zmianę do tytułu ustawy, w którym wyrazy *"o zmianie ustawy – Kodeks pracy"* należałoby zastąpić wyrazami *"o zmianie ustawy - Kodeks pracy oraz ustawy o*

świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa",

2) dodać art. 1a w brzmieniu:

"Art. 1a. W ustawie z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz. U. z 2005 r. Nr 31, poz. 267) w art. 29 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

"1. Zasilek macierzyński przysługuje ubezpieczonej, która w okresie ubezpieczenia chorobowego albo w okresie urlopu wychowawczego:

- 1) urodziła dziecko;*
- 2) przyjęła dziecko w wieku do 7 roku życia na wychowanie i wystąpiła do sądu opiekuńczego w sprawie jego przysposobienia;*
- 3) przyjęła dziecko w wieku do 7 roku życia na wychowanie w ramach rodziny zastępczej, z wyjątkiem rodziny zastępczej pełniącej zadania pogotowia rodzinnego."*

Poprawki te choć formalnie wykraczają poza zakres przyjętej przez Sejm ustawy, mieszczą się w granicach zasadniczo wyznaczonych celem i przedmiotem ustawy (tj. nowelizacji Kodeksu pracy, zawartej w art. 1 w pkt 2 ustawy nowelizującej) i niezasadne jest rozumienie ich jako samoistnego przedłożenia legislacyjnego (por. wyrok z 23 lutego 1999 r K 25/98 oraz Proces prawotwórczy w świetle orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego, Warszawa 2005, str. 54 i 55). Poprawki te ściśle wiążą się z materią przekazanej przez Sejm ustawy, stanowią jej zarówno logiczną, jak i merytoryczną konsekwencję. Brak podstaw do przyjęcia, że poprawki wprowadzają zmiany dalej idące niż regulacje przyjęte przez Sejm. Przeciwnie – zmierzają do umożliwienia realizacji uregulowania przyjętego przez Sejm w takim zakresie, jaki uznał za stosowne Sejm, gdy zmienił wiek dziecka w art. 183 w § 1 Kp.

Bożena Langner